

DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2025-92-3>
УДК 330.339.9

Вишне夫ська О.М.

доктор економічних наук, професор,
амбасадор,
Публічна організація Compagnie Cordial,
Льовен, Королівство Бельгія
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1996-4590>

Vyshnevskia Olga

Public organisation Compagnie Cordial,
Leuven, Belgium

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ПРІОРИТЕТИ У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ СВІТУ

TRANSFORMATION PROCESSES AND PRIORITIES IN THE GLOBAL ECONOMY

У статті авторкою досліджено трансформаційні процеси у світовій економіці, які характеризуються фундаментальними змінами, процеси мають системний характер та сприяють створенню нових економічних структур, моделей функціонування. Економічне зростання не повинно супроводжуватися зростанням нерівності, соціальної напруги, конфліктних ситуацій, екологічних руйнувань, призводити до посилення торговельного протистояння, політичної конфронтації. Визначено, що відбувається процес адаптації до змін геополітичної ситуації та підходів у глобальному управлінні, формуються можливості щодо розширення інфраструктурних проєктів, нових логістичних маршрутів, а також нейтралізації відповідних обмежень, у тому числі через френдшиоринг. Сучасні трансформаційні процеси у світовій економіці є слідством торговельного протистояння, результати будуть залежати від раціональності подальших рішень, довіри між учасниками та взаємодії на засадах спільних інтересів, а не подальшої конфронтації.

Ключові слова: багатополарність, глобалізація, дипломатія, довіра, лідерство, однополарність, трансформація, фрагментація, френдшиоринг, «центри сили».

In this article, the author examines trends in the globalised world and the main areas of interaction between participating states and their associations. Under current conditions, transformation processes in the global economy are characterised by fundamental changes; these processes are systemic in nature and contribute to the creation of new economic structures and models of functioning in the future. Economic growth should not be accompanied by increased inequality, social tension, conflict situations and environmental destruction. Nor should it lead to increased trade disputes and political confrontation between participants. It has been determined that states and their associations are trying to transform their approaches and priorities in order to ensure economic growth and further development of trade relations. There is a process of adaptation to changes in the geopolitical situation and approaches to global governance, opportunities are being created for the expansion of infrastructure projects and new logistics routes, the transformation of approaches to neutralising economic constraints and financial threats, ensuring socio-economic advantages in the future, and expanding the possibilities of friendshoring. In general, friendshoring is based on a strategy of production and supply chain planning that prioritises security over efficiency, the selection of partners based on political criteria, and the selection of reliable supply chains as a consequence or response to global risks. The focus on adaptation is driven by a wide range of factors, but the priority is the position of world powers in protecting their own national interests. That is why each of the world's powers is trying to find the optimal approach and expand the areas of effective partnership, including within relevant associations, in order to protect national interests. The current transformation processes in the global economy are a consequence of trade confrontation, and the results will depend on the rationality of further decisions, trust between participants and cooperation based on common interests, rather than further confrontation.

Keywords: multipolarity, globalisation, diplomacy, trust, leadership, unipolarity, transformation, fragmentation, friendshoring, "centres of power".

Постановка проблеми. Дослідження сучасних трансформацій у глобальному економічному середовищі має суттєву залежність від геополітичних процесів, які характеризуються змінами у пріоритетній ролі держав-учасниць у світовому просторі. Глобальні процеси визначають перехід від «однополярності» до «багатополярності» світу, змінюються підходи та взаємодія між учасниками світового ринку та їхніми об'єднаннями. Наскільки складним буде процес переходу та якими будуть наслідки, наразі складно передбачити та оцінити, але події поточного року підкреслюють, що цей процес є незворотнім. Проведений у вересні 2025 року саміт Шанхайської організації співробітництва (далі за текстом – ШОС, Shanghai Cooperation Organisation) свідчить про суттєві зміни у сфері глобальної політики та світової економіки.

Співпраця між Організацією Об'єднаних Націй та ШОС була затверджена на Генеральній асамблеї ООН резолюцією від 5 вересня 2025 року. ШОС стала важливою регіональною організацією для вирішення питань безпеки у регіоні в усіх їхніх аспектах. Підкреслюється конструктивна роль ШОС у сприянні миру та сталому розвитку, сприянні регіональній співпраці, зміцненні добросусідських відносин і взаємної довіри. Визнаючи роль регіональних ініціатив у підтримці сталого розвитку, резолюція підкреслює ініціативу ШОС «Про глобальну єдність заради справедливого світу, гармонії та розвитку». Визнаються зусилля ШОС, які спрямовані на розширення співпраці з іншими міжнародними та регіональними організаціями, а також підкреслюється важливість зміцнення діалогу, партнерства та координації між Організацією Об'єднаних Націй та ШОС [1].

Об'єднання, яке починало свою діяльність у межах регіонального співробітництва, суттєво розширило свій функціонал та кількість учасників з 2001 року. Китай та Індія, які мають найвищі темпи економічного розвитку, засвідчують наміри у розширенні сфер взаємодії, у тому числі із іншими учасниками об'єднання. Розширення сфер взаємодії та можливостей інвестування, які були оголошені на саміті, сприятимуть посиленню ролі Китаю та Індії на світовому ринку. Інвестування сфер та галузей економіки, реалізація спільних інфраструктурних проєктів, орієнтація на розширення сфер взаємодії, нові торгові ініціативи та скорочення рівня залежності від долара США, засвідчує активізацію трансформаційних процесів та перехід до багатополярності світу. Протиріччя, які історично існували між Китаєм та Індією, узгоджуються у межах співпраці ШОС.

Об'єднання масштабних національних ініціатив та проєктів, у тому числі за участю держав-членів ШОС, відкриває широкі перспективи. Євразійське партнерство може стати основою та ефективною платформою для практичної співпраці у сферах транспорту, логіс-

тики, енергетики, електронної комерції, промисловості, сільського господарства, цифрових технологій, а також культурного та гуманітарного обміну [2].

Орієнтація на об'єднання зусиль між державами-учасницями ШОС обумовлена і торговельної політикою США, яка у поточному році суттєво змінила можливості та перспективи подальшого співробітництва на світовому ринку. Трансформаційні процеси у світовій економіці характеризуються фундаментальними змінами, ці процеси мають системний характер та сприяють створенню нових економічних структур та моделей функціонування. За сучасних умов відбуваються трансформаційні процеси, які характеризуються фундаментальними змінами у взаємодії між учасниками світового ринку та їхніми об'єднаннями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Трансформаційні процеси у світовій економіці, переважно, були пов'язані із глобалізаційними процесами, розширенням ролі транснаціональних корпорацій, технологічними інноваціями. Результатом трансформаційних процесів у світовій економіці було розширення ролі міжнародних корпорацій та позицій держав-лідерів. За останні роки трансформаційні процеси у світовій економіці мають все більшу залежність від геополітичних чинників. Подібні процеси мають довгостроковий характер й спонукають до формування нових моделей економічного розвитку, глобальної економічної взаємодії та відповідної диверсифікації економічного партнерства.

У своїх дослідженнях більшість вчених роблять акцент на дослідженні структурної трансформації сфер та галузей світової економіки, ролі інститутів та міжнародних ланцюгів створення вартості, технологічних інновацій та цифрових й екологічних трансформацій, сталому розвитку. За сучасних умов виникає потреба у дослідженні геополітичних аспектів та цивілізаційних чинників, що виходить за межі дослідження економічних моделей та взаємодії учасників на світовому ринку.

Так, Аджемоглу Д. та Робінсон Дж. у своїх працях «Чому нації занепадають: походження влади, добробуту та бідності» та «Влада про прогрес» досліджували інституції, які формують економічний розвиток та результати, які мають окремі держави [3].

Брезніц Д. та Зісман Дж. у своїх дослідженнях оцінювали перспективи зростання та процвітання серед розвинених держав світу, розглядали основні трансформаційні процеси та характер впливу держав, які розвиваються, у тому числі й політичні реакції. У своїх дослідженнях автори робили акцент на макроекономічних, секторальних та політичних перспективах, визначаючи вплив конкурентів, які змінюють правила гри, таких як Китай та Індія [4].

Вольф Й. у своїх працях розглядає умови, виклики й механізми трансформації сучасної економіки з огля-

ду на екологічні, соціальні та інституційні аспекти. Автор стверджує, що традиційні концепції економічного зростання мають бути переглянуті через зростаючу нерівність та екологічні загрози. Ефективність ринків є важливою, але не є достатньою. Автор обґрунтував чинники, які впливають на трансформацію, сприяють або гальмують її – політичні, інституційні, культурні, технологічні. Окремо виділяючи психологічні та соціальні аспекти [5].

Шот Й. працює над теорією «глибоких переходів» та досліджує вплив довгострокових історичних, інституційних та технологічних зрушень на економіку та суспільство. Автор розглядає «глибокі переходи», як довгострокові, пов'язані, радикальні системні зрушення у одному напрямку. Автором сформовано багаторівневу перспективу соціально-технічних переходів та відповідну техноекономічну парадигму. «Глибокі переходи» – це не просто трансформація окремих сфер, це розвиток усіх сфер в одному й тому ж напрямку, під впливом однієї логіки [6].

Сакрі Д., Самнер А., Аншорі А. Юсуф досліджують, як трансформаційні процеси впливають на рівень бідності й нерівність у глобальному контексті. Автори стверджують, що нерівність й відсутність мобільності не лише несправедлива, але й шкідлива у довгостроковій перспективі, оскільки стримує потенціал мільйонів людей. У державах Глобального Півдня економічна нерівність значною мірою успадковується, а мобільність між поколіннями є обмеженою, що посилює соціальну несправедливість. «Крива Великого Гетсбі» підтверджує, що там де є вища нерівність, там є нижчою мобільність [7].

Чоудхурі А., Таджоеддін З., Відьяттама Й. досліджуючи трансформаційні процеси роблять акцент на «шляховій залежності», розвиток держав має суттєву залежність від їхнього історичного шляху, початкових умов, політичних рішень та економічних структур. Геополітичні чинники держави впливають на можливості їхньої структурної трансформації. А міжнародні відносини і глобальні економічні тенденції можуть стимулювати або стримувати розвиток. Автори визначають взаємодію локальних структур з глобальними процесами [8].

Отже, трансформаційні процеси виступають не лише певною концепцією, це зміни, які пов'язані із інституційними чинниками, політичною волею, позицією держав-учасниць та їхніх об'єднань, чіткою метою, адаптивністю та здатністю змінюватися. Трансформаційні процеси у сучасному прояві змінюють усі сфери діяльності, взаємодії, партнерства. Розуміння сутності сучасних трансформаційних процесів та «глибоких переходів» дозволить знизити ризики та забезпечити баланс між ринковою ефективністю й соціально-екологічною справедливістю. Економічне зростання не повинно супроводжуватися зростанням нерівності, со-

ціальної напруги, конфліктних ситуацій та екологічних руйнувань.

Метою статті є оцінка сучасних процесів, глобальних можливостей та тенденцій у світовій економіці, обґрунтування залежностей з огляду на невизначеність торговельної політики та ірраціональність рішень, уповільнення темпів економічного розвитку та міжнародного співробітництва, фрагментації держав й їхніх об'єднань, а також визначення пріоритетів у подальшому розвитку світової економіки з огляду на трансформаційні процеси, посилення впливу геополітичних чинників, альтернативних моделей розвитку та взаємодії між об'єднаннями держав світу.

Під час дослідження авторкою використано емпіричні, теоретичні, історичні методи дослідження. Використання методів спостереження, опису та узагальнення дозволило проаналізувати ситуацію, сформувати результати дослідження, виявити залежності та пріоритети у розвитку світової економіки з огляду на трансформаційні процеси, невизначеність у торговельній політиці та зміни пріоритетів у сфері міжнародної співпраці, у тому числі у межах окремих об'єднань держав світу, диверсифікації економічного партнерства.

Виклад основного матеріалу. Сучасні тенденції на світовому ринку визначають суттєве зростання ролі Китаю та об'єднань, які сформовані за участі держав, що мають високі темпи економічного розвитку та розширюють сфери взаємодії з огляду на відповідні інвестиційні можливості, технологічні досягнення, експортний потенціал, валютні резерви та трансформовану фінансову політику.

Більшість обговорень на зустрічах ШОС (SCO) та БРІКС (BRICS) у поточному році було зосереджено на зростаючій силі їхньої багатосторонньої альтернативи спробам США нав'язати свій «однополярний» світовий контроль за власними правилами, що закликають до підпорядкування інших держав вимогам США зосередити усі прибутки від торгівлі та міжнародних інвестицій у своїх руках. Держави довели свою здатність створювати альтернативу цьому контролю. Але це жодним чином не применшило базового ідеалу США щодо контролю. Це просто спонукало американських стратегів бути достатньо реалістичними, щоб звужити рамки цього контролю, зосередившись на підкоренні власних союзників у Європі, Кореї, Японії та Австралії. Надмірна спроба Д. Трампа контролювати економіку Індії швидко витіснила цю країну з орбіти дипломатичного домінування США [9].

Координація зусиль Індії з іншими партнерами на світовому ринку обумовлена захистом національної економіки, суттєве зростання тарифів спонукало до переорієнтації на інші ринки та логістичні маршрути. Посилення торговельних протиріч у поточному році спонукало до трансформації торговельних

взаємовідносин та взаємодії між учасниками світового ринку.

Запровадження торговельних тарифів США було ініційовано відповідно до Закону про міжнародні надзвичайні економічні повноваження США – ІЕЕРА, 1977 рік [10]. Введення тарифів призвело до суттєвого облігаційного хаосу на початку 2025 року. Двосторонні домовленості адміністрації президента США з державами світу, переорієнтація на інші ринки збуту та розширення сфер взаємодії у межах об'єднань держав світу, стабілізували ситуацію на ринку облігацій. У листопаді 2025 року Верховний суд повинен розглянути правомірність тарифів, так як правова підстава введення тарифів була оскаржена. США отримали суттєві фінансові переваги від введення торговельних тарифів. Але орієнтація на протекціонізм спровокувала негативні наслідки у 1977 році, що призвело до хаосу на валютних ринках та різкого зростання відсоткових ставок. Борг США становив 40,0% від ВВП, станом на 2025 році борг США становить 124,3% від ВВП. Якою буде реакцій ринків на ситуацію у майбутньому складно передбачити, але за умови доведення факту неправомірності тарифів, це може призвести до облігаційної кризи та подальшого зниження рівня довіри між учасниками.

Подібний підхід може мати непередбачувані наслідки для США, держав світу та світової економіки в цілому. З огляду на невизначеність торговельної ситуації держави світу намагаються знайти оптимальні рішення для захисту національних інтересів, що призводить до фрагментації та регіональних об'єднань. Перегони за лідерство можуть спонукати до економічного регіонального зростання, а можуть, навпаки, призвести до глобальних кризових явищ. Саме тому держави світу намагаються знайти оптимальний оптимістичний сценарій подальшого розвитку та перспективи з урахуванням потенційних можливостей й пріоритетів партнерства у межах окремих об'єднань, через диверсифікацію економічного партнерства.

Експертами Всесвітнього Економічного Форуму (ВЕФ) обумовлено, що перегони за лідерство у ключових технологіях, можливостях та активах, пов'язаних з рушійними силами майбутнього зростання, вже розпочалися. Ці перегони, ймовірно, матимуть глибокі наслідки для геополітики, економічної та промислової географії, торговельних потоків, а також структурних зрушень. У сучасному геополітичному контексті зміна структури торгівлі неминуче сформує нові питання щодо надійності поставок. Повинна бути достатня конкуренція між ключовими ланцюгами поставок, щоб уникнути захоплення та формування нових форм олігополій. Хоча локалізація та перенесення конкурентів на френдшоринг (friendshoring) можуть здаватися привабливими, створення умов для ширшого глобального виробництва та конкуренції буде більш ефективною та стійкою стратегією [11].

З огляду на потребу зниження негативного впливу економічного розвитку на екосистеми світу визначено необхідність реалізації підходів у напрямку природо-позитивної економіки, як моделі подальшого розвитку та трансформації взаємовідносин «Майбутнє природи та бізнесу». Обумовлено три основні соціально-економічні системи, які потребують трансформації. Це системи, які складають понад одну третину глобальної економіки, забезпечують до двох третин робочих місць, але генерують значну частину шкоди для довкілля: харчування, землекористування та використання океанів; інфраструктура та будівництво; екстракція ресурсів та енергетика [12].

Отже, моделі трансформації світової економіки змінюються під впливом різноманітних чинників, які спонукують до коригування дій, напрямів та підходів у сфері міжнародного партнерства, у тому числі у межах окремих об'єднань, що характеризує регіональну фрагментацію зусиль. Трансформаційні процеси у світовій економіці поєднують декілька моделей, які коригуються залежно від пріоритетів, можливостей, ресурсів та геополітичної ситуації:

1. Неоліберальна модель трансформації, яка орієнтована на мінімальне втручання держави в економіку, що у попередні історичні періоди стимулювало глобалізаційні процеси та дозволило розширити можливості у сфері міжнародної торгівлі, але призвело до зростання рівня соціальної нерівності.

2. Кейнсіанська модель трансформації підтримує активну роль держави у регулювання економіки через фінансову політику та інвестиції. Подібна модель сприяє стабілізації економіки у період суттєвих кризових явищ.

3. Цифрова модель трансформації орієнтована на розширення можливостей використання цифрових технологій, штучного інтелекту, нових бізнес-моделей. Розвиток цифрової економіки та розширення сфер використання цифрових технологій, трансформація підходів до кібербезпеки.

4. Зелена модель трансформації на засадах сталого розвитку, через запровадження відповідних технологічних змін, імпульс-інвестування та зменшення негативного впливу на довкілля. Реалізація інвестиційних проєктів у сфері «зеленої» економіки, розширення можливостей імпульс-інвестування.

5. Модель економіки знань, яка заснована на генерації, поширенні та використанні знань, як основного ресурсу у розвитку. Домінування інтелектуального капіталу та орієнтація на патентну діяльність.

6. Деглобалізаційна модель трансформації через зниження міждержавної інтеграції. Основними чинниками можуть виступати: торговельне протистояння («торговельні війни»), економічні та політичні кризи, політичні й військові конфлікти, фрагментація держав та їхніх об'єднань через технологічні досягнення та

економічні (фінансові) обмеження, прагнення держав до більшої самостійності та незалежності.

7. Багатополярна або мультиполярна модель трансформації, яка характеризується зміною домінування однієї держави до кількох «центрів сили», що пов'язане зі зміною геополітичної ситуації та потенційними економічними можливостями держав та їхніх об'єднань. Подібна модель може спонукати до посилення глобального протистояння між «центрами сили».

З огляду на процеси, які відбуваються у світовій економіці, держави та їхні об'єднання намагаються трансформувати підходи та пріоритети з метою забезпечення економічного зростання та розвитку торговельних взаємовідносин, адаптації до змін геополітичної ситуації та підходів у глобальному управлінні, формуються можливості з розширення інфраструктурних проєктів та нових логістичних маршрутів, відбувається трансформація підходів з нейтралізації економічних обмежень та фінансових загроз, забезпечення соціально-економічних переваг у майбутньому, розширюються можливості френдшорингу.

Френдшоринг являє собою один із найбільших трансформаційних зрушень у тому, як держави та компанії керують своїми ланцюгами поставок у період, який характеризується загостренням геополітичної напруженості та глобальною економічною невизначеністю. Ця стратегія змінює традиційні підходи до постачання, виробництва та міжнародної торгівлі, надаючи пріоритет партнерству з державами, які поділяють політичні, економічні та соціальні цінності. Ланцюги поставок є основою світової економіки, що пов'язують виробників, переробників та споживачів на різних континентах. Однак складність та взаємозв'язок глобальних ланцюгів поставок зробили їх вразливими до широкого спектру ризиків, включаючи геополітичну напруженість, «торговельні війни» та неочікувані обмеження. Френдшоринг має на меті усунути ці вразливості, побудувавши більш стійкі ланцюги поставок, які зможуть витримувати потрясіння та підтримувати безперервність навіть у невизначені часи [13].

Френдшоринг ґрунтується на стратегії планування виробництва та ланцюгів постачання з огляду на пріоритет безпеки над ефективністю, вибір партнерів за політичними критеріями, вибір надійних ланцюгів постачання, як слідство або реакція на глобальні ризики. Розширення використання френдшорингу є слідством суттєвого впливу геополітики на світову економіку.

На відміну від традиційних підходів з оптимізації витрат, френдшоринг ставить національну безпеку та стійкість ланцюгів постачання у пріоритетну позицію. Це стратегічна відповідь на виклики, з якими стикаються глобальні ланцюги поставок у період загостреної геополітичної напруженості та економічної невизначеності. Зосереджуючись на партнерстві з державами, які поділяють цінності та інтереси, компанії

можуть будувати більш стійкі, безпечні та відповідні вимогам ланцюги поставок, що підтримують довгострокове зростання та стабільність. Хоча подібний підхід, переважно, є значно дорожчим.

У звіті Міжнародного валютного фонду (червень 2024 року) зазначено, що сценарії зниження ризиків мають значний негативний вплив на світову економіку. Решоринг призводить до довгострокових втрат світового ВВП на 4,5%, а втрати від френдшорингу – на рівні 1,8% і на 0,4% за умови субсидування. Хоча френдшоринг характеризується меншими втратами, він не приносить значної вигоди третім країнам, оскільки вигоди від перенаправлення торгівлі більш ніж компенсуються результатами скорочення економік Китаю та членів ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку), оскільки політика френдшорингу все ще є дуже деформаційною [14].

ОЕСР характеризує френдшоринг як «релокалізацію», «диверсифікацію» та зменшення залежності від одного чи небагатьох постачальників, особливо у державах, які можуть бути політично ненадійними [14].

З огляду на трансформацію взаємовідносин між державами світу та їхніми об'єднаннями, френдшоринг є одним із напрямів врегулювання напрямів та ланцюгів постачання. Основними перевагами френдшорингу для учасників є: зниження геополітичних ризиків, забезпечення стабільності та безперервності постачання, підтримка партнерів, розширення сфер взаємодії у межах партнерства, дотримання спільних стандартів та підтримка бізнесу, можливості використання спрощених процедур у торговельній сфері, ланцюгах постачання, реалізація спільних інфраструктурних ініціатив.

До основних недоліків слід віднести: вищі витрати на забезпечення логістичних маршрутів та стійкості поставок, обмежена кількість учасників, потреба у створенні нових або вдосконаленні існуючих інфраструктурних об'єктів, складність логістики через географічний чинник або геополітичні обмеження, політична мінливість та відповідні ризики у надійності співпраці й майбутньому, обмеження у потенційному виборі постачальників.

Японія, США, держави Європейського Союзу, Індія, Китай розширюють сфери використання френдшорингу з огляду на потребу у забезпеченні стійких логістичних маршрутів та розширення сфер взаємодії не лише на регіональному, а й на глобальному рівні. Реалізуються нові інфраструктурні проєкти, які забезпечують можливості у подальшій взаємодії між учасниками. Японія розширює партнерство із В'єтнамом, Індонезією, Таїландом. США реалізують проєкти у Мексиці, щоб знизити залежність від Китаю.

Китай робить акцент не лише на африканські країни та країни Південно-східної Азії, а й активно розширює співпрацю із Монголією через реалізацію проєкту

побудови нового залізничного маршруту та створення економічної зони співпраці. Реалізація проєкту орієнтована на розширення сфер партнерства у різних сферах та галузях економіки, у першу чергу у забезпеченні стійкого постачання та торгівлі [15].

Китай реалізує інфраструктурний проєкт у Перу з огляду на можливості френдшорінгу, спільного використання логістичних можливостей, об'єднання маршрутів, зростання транзиту через спільну портову інфраструктуру [16]. Використання спільної інфраструктури дозволяє розширити співпрацю з іншими державами Латинської Америки, збільшити транзитні потоки та розширити логістичні можливості у майбутньому.

Надійність поставок та можливості нарощування торговельного обігу, інвестування у нові інфраструктурні проєкти, співпраця на умовах спільних інтересів – суттєво розширюють потенційні можливості френдшорінгу. Френдшоринг є результатом глобальних викликів та зміни логістичних ланцюгів, які були традиційними для сучасного світу. Це орієнтація на безпеку постачання і стратегічну стабільність, що виявилось більш актуальним критерієм ніж вартість. Процес диверсифікацій глобальної стратегії постачання та невизначеність у перспективі спонукали до використання універсального рішення та розширення можливостей френдшорінгу.

Висновки. Орієнтація на адаптацію обумовлена широким колом чинників, але пріоритетною є позиція держав світу у захисті власних національних інтересів. Саме тому кожна з держав світу намагається знайти оптимальний підхід та розширити сфери результативного партнерства, у тому числі у межах відповідних об'єднань, з метою захисту національних інтересів. Сучасні трансформаційні процеси у світовій економіці є слідством торговельного протистояння, результати будуть залежати від раціональності подальших рішень, довіри між учасниками та взаємодії на засадах спільних інтересів, а не подальшої конфронтації. Процес диверсифікації економічного партнерства між державами світу обумовлений, у першу чергу, національними інтересами кожного з учасників.

Трансформаційні процеси у світовій економіці пов'язані із захистом національних інтересів та визначенням оптимальних сценаріїв подальшого розвитку економіки. Взаємодія та розширення сфер партнерства, у тому числі через френдшоринг, дозволяє державам забезпечити можливості й перспективи у майбутньому.

Адаптація до змін є необхідною умовою у забезпеченні реальних перспектив до подальшого розвитку сфер та галузей економіки. З одного боку, відбувається фрагментація на рівні певних держав та їхніх об'єднань, спільна координація зусиль та реалізація потенційних можливостей. З іншого боку, відбувається інтеграція зусиль з метою отримання спільних результатів для держав-учасниць.

В умовах невизначеності торговельної взаємодії на рівні світової економіки та суттєвого впливу геополітичних чинників, кожна держава намагається знайти для себе оптимальний варіант розвитку подій та адаптуватися до змін з мінімальними ризиками для власної економіки. Складно передбачити на перспективу, які саме пріоритети будуть визначати взаємовідносини між державами-учасниками, але з огляду на ситуацію та існуючі торговельні протиріччя, фрагментація учасників є необхідністю, яка захищає національні інтереси держав.

З огляду на ситуацію, яка складається у глобальному світі, відбувається диверсифікація економічного партнерства, що спонукає до розширення сфер взаємодії у межах об'єднань держав-учасниць, партнерства з використанням френдшорінгу, особливо у інфраструктурних проєктах. Держави використовують різні підходи адаптації до глобальних змін, обираючи або короткострокові, або довгострокові перспективи у забезпеченні можливостей економічного зростання та захисту власних національних інтересів.

Хто і які результати отримає, яким чином будуть відбуватися трансформації у майбутньому, залежить від великої кількості чинників, які у довгостроковій перспективі складно передбачити, у тому числі через суттєву залежність світової економіки від геополітики. А вибір пріоритетів у напрямку економічного зростання світової економіки не повинен супроводжуватися подальшим зростанням соціальної напруги, нерівності, екологічних ризиків, протистояння та конфліктності. Чи є можливим подібний сценарій розвитку світової економіки? Лише за умови, якщо позиції держав-лідерів будуть ґрунтуватися на балансі інтересів, розширенні сфер партнерства на засадах довіри й дипломатії, без поділу та орієнтації на «центри сили», де кожна зі сторін буде використовувати важелі маніпуляції та ескалації. Оптимальний сценарій розвитку світової економіки у період трансформаційних змін ґрунтується на раціональності рішень та спільних інтересах для глобального світу.

Список літератури:

1. UN General Assembly Adopted Resolution on Cooperation between the United Nations and the Shanghai Cooperation Organization. URL: <https://eng.sectsco.org/20250906/1979354.html> (дата звернення: 10.09.2025)
2. SCO Deputy Secretary-General Participates in the 10th Eastern Economic Forum. URL: <https://eng.sectsco.org/20250905/1979229.html> (дата звернення: 10.09.2025)
3. Acemoglu D., Robinson J. Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity and Poverty. Crown Business, 2012. 546 p.

4. Breznitz D., Zysman J. *The Third Globalization: Can Wealthy Nations Stay Rich in the Twenty First Century?* Oxford University Press, 2013. 416 p.
5. Wolf J. *Economic Transformation: Designing a Contemporary Economy*. Springer Fachmedien Wiesbaden, 2024. 149 p.
6. Schot J., Kanger L. Deep Transitions: Emergence, Acceleration, Stabilization and Directionality. *Research Policy*, 2018, 47, 1045–1059 p.
7. Sakri D., Sumner A., Anshory A. Yusuf. *Great Gatsby and the Global South: Intergenerational Mobility, Income Inequality, and Development*. Cambridge University Press, 2023. 75 p.
8. Chowdhury A., Tadjoeeddin Z., Vidyattama Y. *Structural Transformation as Development: Path Dependence and Geopolitics*. Palgrave Macmillan Singapore, 2025. 266 p.
9. Trump's Tariff Wars Hit Europe, Korea & Japan. Hudson M. URL: <https://michael-hudson.com/2025/09/trumps-tariff-wars-hit-europe-korea-japan/> (дата звернення: 11.09.2025)
10. The International Emergency Economic Powers Act: Origins, Evolution, and Use. URL: <https://www.congress.gov/crs-product/R45618> (дата звернення: 13.09.2025)
11. The global growth story of the 21st century. URL: <https://www.weforum.org/stories/2023/01/global-growth-story-of-the-21st-century-lse-grantham-systemiq-davos2023/> (дата звернення: 12.09.2025)
12. New Nature Economy Report. The Future of Nature and Business. URL: <https://www.weforum.org/publications/new-nature-economy-report-ii-the-future-of-nature-and-business/> (дата звернення: 12.09.2025)
13. What is Friendschoring? URL: <https://dclcorp.com/blog/supply-chain/friendshoring/> (дата звернення: 12.09.2025)
14. The Price of De Risking Reshoring, Friend Shoring, and Quality Downgrading. URL: <https://imf.org/en/Publications/WP/Issues/2024/06/20/The-Price-of-De-Risking-Reshoring-Friend-Shoring-and-Quality-Downgrading-545774> (дата звернення: 13.09.2025).
15. Newly approved China-Mongolia economic cooperation zone to boost China's opening-up. URL: <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/0RERDEAD.html> (дата звернення: 19.09.2025)
16. China's Guangzhou port starts shipping route to Peru. URL: <https://www.reuters.com/world/china/chinas-guangzhou-port-starts-shipping-route-peru-2025-04-29/> (дата звернення: 20.09.2025)

References:

1. UN General Assembly Adopted Resolution on Cooperation between the United Nations and the Shanghai Cooperation Organization. Available at: <https://eng.sectso.org/20250906/1979354.html> (accessed September 10, 2025).
2. SCO Deputy Secretary-General Participates in the 10th Eastern Economic Forum. Available at: <https://eng.sectso.org/20250905/1979229.html> (accessed September 10, 2025).
3. Acemoglu D., Robinson J. (2012) *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity and Poverty*. Crown Business, 546 p.
4. Breznitz D., Zysman J. (2013) *The Third Globalization: Can Wealthy Nations Stay Rich in the Twenty First Century?* Oxford University Press, 416 p.
5. Wolf J. (2024) *Economic Transformation: Designing a Contemporary Economy*. Springer Fachmedien Wiesbaden, 149 p.
6. Schot J., Kanger L. (2018) Deep Transitions: Emergence, Acceleration, Stabilization and Directionality. *Research Policy*, 47, p. 1045–1059.
7. Sakri D., Sumner A., Anshory A. Yusuf. (2023) *Great Gatsby and the Global South: Intergenerational Mobility, Income Inequality, and Development*. Cambridge University Press, 75 p.
8. Chowdhury A., Tadjoeeddin Z., Vidyattama Y. (2025) *Structural Transformation as Development: Path Dependence and Geopolitics*. Palgrave Macmillan Singapore, 266 p.
9. Trump's Tariff Wars Hit Europe, Korea & Japan. Hudson M. Available at: <https://michael-hudson.com/2025/09/trumps-tariff-wars-hit-europe-korea-japan/> (accessed September 11, 2025).
10. The International Emergency Economic Powers Act: Origins, Evolution, and Use. Available at: <https://congress.gov/crs-product/R45618> (accessed September 13, 2025).
11. The global growth story of the 21st century. Available at: <https://www.weforum.org/stories/2023/01/global-growth-story-of-the-21st-century-lse-grantham-systemiq-davos2023/> (accessed September 12, 2025).
12. New Nature Economy Report. The Future of Nature and Business. Available at: <https://weforum.org/publications/new-nature-economy-report-ii-the-future-of-nature-and-business/> (accessed September 12, 2025).
13. What is Friendschoring? Available at: <https://dclcorp.com/blog/supply-chain/friendshoring/> (accessed September 12, 2025).
14. The Price of De Risking Reshoring, Friend Shoring, and Quality Downgrading. Available at: <https://imf.org/en/Publications/WP/Issues/2024/06/20/The-Price-of-De-Risking-Reshoring-Friend-Shoring-and-Quality-Downgrading-545774> (accessed September 13, 2025).
15. Newly approved China-Mongolia economic cooperation zone to boost China's opening-up. Available at: <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/0RERDEAD.html> (accessed September 19, 2025).
16. China's Guangzhou port starts shipping route to Peru. Available at: <https://www.reuters.com/world/china/chinas-guangzhou-port-starts-shipping-route-peru-2025-04-29/> (accessed September 20, 2025).

Стаття надійшла: 09.10.2025

Стаття прийнята: 20.10.2025

Стаття опублікована: 14.11.2025